

תיאטרון עדות – לספר כדי לחיות

פגש בין-זרי בתהילך חינוכי פיפול

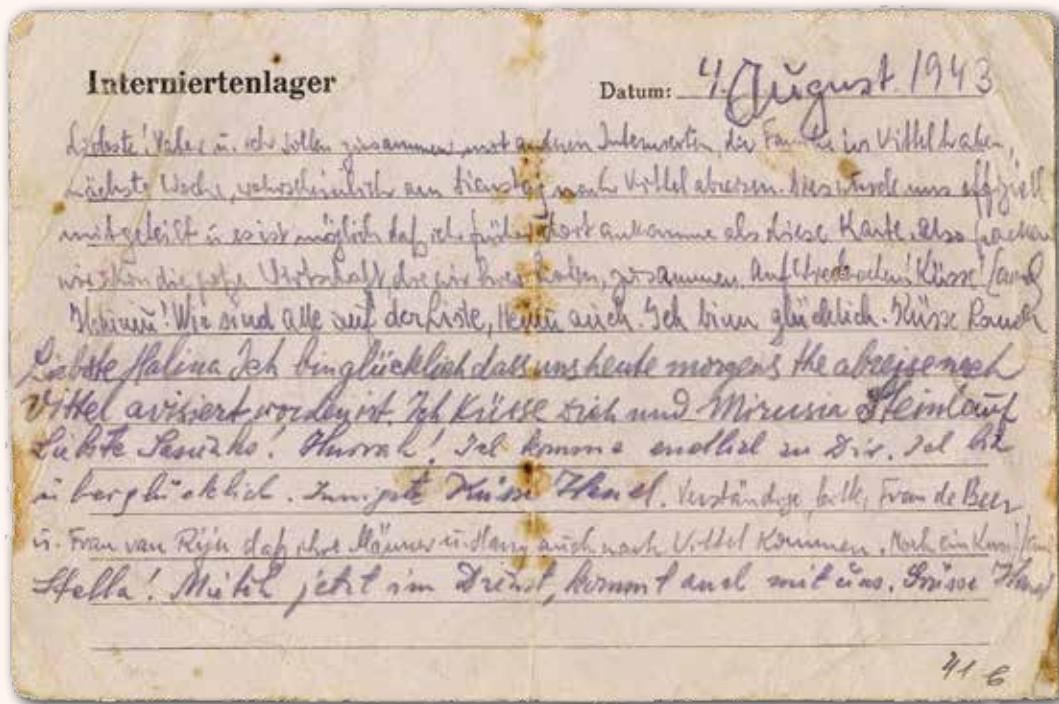


סיפור הישרדותם ותקומתם של שורדי השואה תל-אביב

בשיתור הדור השני וצעירים בני הדור השלישי,
תלמידי שכבה ט' בתיכון אליאנס תל-אביב

יצרי תיאטרון עדות – עירית ועדרא דגן, טיפול בדrama, כתיבה בימי והפקה

גלויה מחנה העצרים טיממווניג VII
נמיה אוברבירן 25.6.1943 נסחה ופל ברכבת



עיריית תל אביב-יפו, מינהל השירותים החברתיים

אגף מרכז-צפון, מחלקת עבר הירקון

משרד הרווחה והשירותים החברתיים – היחידה לנצול שואה

'המשרד לשווון חברתי' – מדינת ישראל עמותת תיאטרון עדות – "ספר כדי לחיות"

פרויקט 59, מוקדש לזכרה של נאווה סמל, סופרת, מחזאית, ומתרגמת

ברכות

"למען ידעו דור אחרון בניים יווילדי יקומו ויספרו לבנייהם" (תהלים ע"ח ו') הצביע "ז'וכר" הוא מוטיב מרכזי בתרבות היהודית. קורות חיים של הניצולים, המסתופרים בדם לבם, הם צוואאה חיה המעניקה לחייכון תוקף מוסרי ומשמעות מורה דרך הבאים. תוכנית תיאטרון עדות מגשימה ציווי זה, בהיותה דובר נורס ומשמעות מורה זיכרון השואא לדורות הבאים. תרומתה החשובה של תיאטרון עדות היא בחיבור בין בני נוער לנציגלים ששרדו את השואה והגיגו לארץ להשתתף בהקמת המדינה, ובמפגש בין הדורות, שבזכותם מתקיימת צוואאת הנוספים והניצולים לספר את סיפוריים. תקופת הניצולים היא ניצחונם על התופת שחוו בילדותם ודוגמא אישית לבני המוער שעטידים לקיים את מצוות

שימור זיכרונות השואה גם לילדיים בעתיד.
ישר כה לכל השותפים העוזרים במלאתה של הפרוייקט החינוכי-הטיפולי החשוב והיחודי הזה. אני מאמין בכלם ללמידה, להפנים ולהתרגש מהתוצאות האומנותיות.

ברכה, רון חולדי | ראש עיריית תל אביב – יפו

הזכירון הקולקטיבי שלנו מורכב מפייטות רבות ושותנות, אשר כל אדם מבקש לשזרו במארג ההיסטורי למדינתנו. לכל זיכרון שנאסר יש היבט ייחודי בו הכוח להוסיר דבר חשוב להבנתה העבר של עם ישראל.

לזכירון השואה, עם זאת, ישנה חשיבות מכרעת, על שם העובדה כי דור הניצולים הולך ופוחת. בסיפוריהם האישיים, ישנו הפימד החי, הכאב, המdamם, אך גם הגאה, על שם תחושת ניצחון בלחמי מבוטלת. בסיפוריהם, אנו מקבילים צוהר קרן להיסטוריה הכאובה של עמנואן ומרגשימים בו צמחייה מיוחדת. לפROYיקט תיאטרון עדות ערך הרבה לשינוי זיכרונות של הניצולים ולהעלאה על נס את גבורותם. לגאותם כולם, התוכנית מועלית בפעם השביעית בעיר תל-אביב –יפו חלק פרוייקט "קפה אירופה", בשיתור עם בית"ס אליאנס. אני רואה בהערכה רבה והתרגשות עמוקה את הביטוי החשוניים של תהיליך העובדה המשותף לניצולי השואה, לבני הדור השני ותלמידים בני הדור השלישי, מבחינה תרופית, לאומית, היסטורית וחינוכית.

אני מבקשת להזדמנות לכלל השותפים: לאשל-ג'יונט, משרד העבודה הרווחה והשירותים החברתיים, לעמידת התביעות, למשרד לשינוי חברתי, לרודה כגן, מנכ"לית בית"ס אליאנס. ישר כוח לעירית ועזר דגן על היוזמה והאמונה, ההשקשה וההפקה.

ואסימ בתקופה מיוחדת לכם חברי התיאטרון ניצולי השואה, על ששיתפותם אותן בזיכרוןם.

ברכה, שרון בלום מלמד | מנהלת מינהל שירותים חברותיים



עוזרת במאן: רותם כהן | מנהלת הפקה: אליסה שודיב
עיצוב ויצור אביזרים: אריה וייעקב מובשוביץ | עיצוב תאורה: נמרוד דגן

הגברת ותאורה: א.ב. הגברת | צילומי סטילס: אלכס גד, שרה שלמוני | צילום ההצגה: מארק קר-פטר סלע

מנתבות התוכנית:
רודה כגן – מנהלת ומנכ"לית תיכון "אליאנס"
בללה קורן – מנהלת אגף מרכז – צפוף
עדית פלדמן – מנהלת מחלקת עבר הירקון

רכחות התוכנית:
אושנת אליקים – עובדת סוציאלית-דירות מוגן "פיקמן" תל-אביב
עדית פישר נפיין – עובדת סוציאלית ואש צוות מחלקת עבר הירקון

תיאטרון עדות מודה לך...
מגי גד מנהלת תחום ניצולי שואה באשקל – ג'ינט – ישראל, גל שחם – מרכז נשא זקונה בעבר הירקון ראש צוות לטיפול בקשיש, המחלקה לשירותים חברתיים בעיריית תל-אביב –יפו, מיכל ושולומית שי, בנותיו של דב שי ז"ל, סוניה אחוינו של דב שי. מוסדות חינוך – עירית ת"א

תהליך העובדה בקבוצאה זקון לניצולי השואה התנסות בחוויה טיפולית אחרת, שבה קירבה וגע בלבתי אמצעי עם בני הדור השני והשלישי.חויה זו יצירה נצחי שנים רבות, למען ידעו זיכרו הדורות הבאים.

את סיפורי העודת הקשים והחשובים, אוטם נצחו שנים רבות, למען ידעו זיכרו הדורות הבאים. אנו במנוהל השירותים החברתיים רואים חשיבות רבה בתהיליך התרפיטי ובcheinור הבין-דורי המזוהה בפרויקט זה למשך שנים רבות.

תודה לרודה כגן, מנכ"לית בית"ס אליאנס, שmobילה את הפרויקט ורואה בתוכנית זו חשיבות רבה להנצחת זיכרונות השואה לדורות הבאים. תודה מיוחדת לעירית ועזר דגן, הווי יוצר הפרויקט ומפיקו, הפעלים ללא

לאות מהז שנים לmailto מושמה מוסריה חזובה זו להנצחת זכר השואה כחלק מורשת מדינת ישראל.

עדית פלדמן | מנהלת מחלקת עבר הירקון בללה קורן | מנהלת אגף מרכז-צפוף

"Testimony Theater – To tell in order to live"
thanks to the professional assistance and financial support of:
JDC- Eshel and the Claims Conference

תיאטרון עדות – "ספר כדי לחיות" מפגש בין-דורי בתוכנית ארצית ניצולי שואה, בני הדור השני ותלמידים בתהיליך חינוכי טיפולי בדרך טיפול בהבעה יצירה אמנויות ורמלה-תרפיה, כתיבה ובימוי "אות המופת החברתי" – כנס ישראל שדרות לחברה 2010 "פרס משה להרואה לשואה" – המכון הבינלאומי להרואה לשואה

יצרי התוכנית, הנהיה, בימי: עירית ועזר דגן | עירית דגן
ניהול מוסיקלי, הלחנה, נגינה בפסנתר ויעוץ בימתי: עמרי דגן

נגן קונטראבס: מיתר גלמן | שירה: רותם כהן, לייה קדישזון-ינאי, ליאם קריס, מאן נבו

עזרה במאן: רותם כהן | מנהלת הפקה: אליסה שודיב

עיצוב ויצור אביזרים: אריה וייעקב מובשוביץ | עיצוב תאורה: נמרוד דגן

הגברת ותאורה: א.ב. הגברת | צילומי סטילס: אלכס גד, שרה שלמוני

| צילום ההצגה: מארק קר-פטר סלע

מנתבות התוכנית:

רודה כגן – מנהלת ומנכ"לית תיכון "אליאנס"

בללה קורן – מנהלת אגף מרכז – צפוף

עדית פלדמן – מנהלת מחלקת עבר הירקון

רכחות התוכנית:

אושנת אליקים – עובדת סוציאלית-דירות מוגן "פיקמן" תל-אביב

עדית פישר נפיין – עובדת סוציאלית ואש צוות מחלקת עבר הירקון



רבדי זיכרון

אמנים ישראלים "דור שני" לשואה, מתור דברים לקטלוג-בתייה ברוטאי בני הדור השני ינ��ו איראה קשה של אבלן ומות. רבים מהם הפינו אותה וברבות הימים היא הפכה למרכיב מרכזי בזהותם, עמו היה להן צורך להתמודד. מיפויה לתאר זאת נאה סמל, עצמה דור שני. בספרה: "כובע צוכית": איז' הדיעת אין פירושה כי הדיעת, רוויית סוד ככל שתהיה, אינה מונחת ברקמות העור, בתאי הדם, שסירו להתחבר עת ארוכה". רק בסוף שנות השבעים, על רקע התעניינות הולכת וגוברת בנושא השואה, באמנות בכללו ובאמנות הישראלית בפרט. אמני הדור השני בגרו, חלקים אף סימן את לימודי האמנות, התעורר אצלם הצורך להתמודד עם המעמסה הנפשית של טראומת השואה, שהועברה להם על ידי הוריהם.

תערוכה בבית האמנים בתל אביב ינואר 2008 אוצרות אירית לין, ביתיה ברוטאי

נחמה גולן
לא כותרת
1998
טכיניקה
معורפת
ספר כריכה
רכה, שער
אדם,



דבורה מוגר בעבודות
על עץ, מגירות
2000 אקליליק



דבורה מוגר - צילוב לינה 1999
אקליליק על עץ



ג'וד רביב-עפרון וטוש על נייר



רועי רוזן-המורה רחמן וככלוי, 1999 שמן על נייר

ברכות

בפעם השביעית משתתפים תלמידינו בתיכון אליאנס ב-"טייטרון עדות" המעמיד במאוסף המפגשים של ניצולי וລסיפור חיהם. התהlixir בונה מסגרת בטופת ותומכת בתגבשות יתרה תאטרלית "יחודית" - מצמררת. סיפורם של הניצוליים הוא במידת רבה גם סוג של מזוז לכאב הנפשי והרגש. הניצוליים עוברים מסע רגשי קשה שאוינו מוביל לטיאטרון עדות.

תרומתו של הפרויקט לניצולי השואה, לתלמידים ולקהל לה לא תסלה לפצ. במהלך עבודתנו המשותפת אני מתרשם מרגישותם ומעובdotם המקצועית לעילא ולעילא של עיריות ונדרא, מנוחה הקבוצה, עם התלמידים ועם ניצולי השואה.

אני גאה מאד בתלמידי הצעירים המשתתפים בפרויקט הקשה. לאור כל התהlixir האחרון והمطلوب של "טייטרון-עדות" ראוי לכל שבח ועידוד. העדויות המצתברות של שורדי השואה חשובות ביותרonica הגלים הגוברים להכחשת השואה.

הניצוליים באחריות הדוחפה המוטלת עליהם לספר את שairע لهم, למשפחותיהם, לקהילתם, ועל קרם רואים להערכה רבה!

הפקדת הזיכרון בידי שותפיהם התלמידים ובידי הצלפים, מביאה הן את שימור הזיכרון והן את המשכיות המאבק בהכחשת השואה. המפגש הייחודי הזה בין ניצולי השואה לבני תלמידינו משכבה פ' תורם הרבה לשני הצעירים: לתלמידינו זה שיעור חשוב בכיבוד הזיכרון, בהצאה לאוטו חור שחור של ההיסטוריה ובבנייה שగבורת אינה רק בשדה הקרב. לניצולי ניתנת אפשרות לפתח את לבם ולספר את סיפורם לבני הדור הצעיר תוך תקווה שהם, הצעירים, ימשיכו לספר את שיפורים וישמרו את זיכרון השואה.

התוכנית "טייטרון-עדות" היא עבودת קדושה! בהתרגשות גדולה צפינו כל השנים בהפקות המיצגות את סיפוריו עדותם של ניצולי שואה ע"י הצעירים, תלמידי בית ספרנו.

לנו, הצעירים, מחנכים, מורים ותלמידים זה מפגש מטיל ומרגש הם בשל הספרים הקובאים של הניצוליים שמומחים בידי עירית דגן, והן בשל ספרי התקומה, העלייה לארץ ובנית החדים עם משפחות גדולות ואוהבות.

אני שמחה על החלתנו להמשיך את הפרויקט הערכי והחשוב של "טייטרון עדות". אנו מודים מקרוב לב על הזכות שניתנת לתלמידינו להשתתף בפרויקט מרגש זה ועל הזכות שניתנת לצופים: תלמידים, מורים והורים לחזות בהציגה שתיחרט עמוק בתודעה.

מכור ולא ניתן לשוכח!

ודה כמָן | מנהלת בית הספר התיכון העירוני "אליאנס" – ת"א

פרויקט תל אביב הינו הפרויקט ה- 59 של טיטרון עדות.

התווודעת לעשיה הייחודית והחשובה הזו בפרויקט התעשייתי שהתקיים בחדרה ובו השתתפהAMI אירה מובשוביץ. רבות, אם כי לעיתים לא מספיק, דבר על חשיבותו של טיטרון עדות עברו ניצולי השואה, בהםו כל לחשיפתו ועיבודו של סיפורם האישי מען לא ישכח.

זהו תהlixir טיפול וחברתי בעל ערך עליון. אנו חיבים להעיר את האפקט החינוכי ואת תרומתו האדירה של הפרויקט לחברה הישראלית כמו גם לכל נער ונערה המשתתפים בו, וכן ברצונו להעלות על נס ולהאריך באור גדול וזרוק את הצעירים המשתתפים, הbabim להקשיב לגעת, לחקק ולתמוך בקבוצת אנשים זקנים, שורדי-שואה, המכונסים בעצב גדול סביר וושאן וכבד, ומס'עים להם לפרק את המשא, קרובים אליהם לאור תהlixir טיפול מורכב ובסיסים התהlixir אף מציגים את סיפורם על הבמה.

תודות לשותפים בפרויקט טיטרון עדות, לעיריית ועוזרת דגן והתומכים היקרים.

ישראל מובשוביץ | יוזר עמותת "טייטרון עדות" לספר כדי לחיות"



דרוי - דוד צבי



נולד בלסלאנסקי ביוזן בשנת 1927 להוריו יוסף ולונה לבית ספרומס, אח ללויטה, יצחק, סרינה וסלה. ב-1941-, היה דורי בן 14 ועוד מפעם הגימנסיה להובלת תחרומות לכוחות ההווים בחזית מול האיטלקים. עם כנית הגברים נשלח באוקטובר 1942, יחד עם כל הגברים בגילאי 18-40 למחנות כפיה ואוחז איזאק בתוכם. דורי עם כל המשפחה הועברו לגטו ולאחר יומיים הועסקו בהנחת מסילות רכבת. מאוחר יותר נשלחו למACHINE אשוויז-בירקנאו. לטיבאמס והועסקו בהנחת מסילות רכבת. מאוחר יותר נשלחו למACHINE אשוויז-בירקנאו. כל ימים הובילו עם 300 יהודים לעבודות. לאחר כמה שבועות הובילו לוורשה לשיקום הריסות הגטו. באוקטובר 44, הובילו לפילדנפינק ליד מינכן. במאי 1944, עם התגברות הפצצות של בונוט הברית והוויזדים. הובילו לרוכבות, ניצלו מרי הגברים בניסיון לחסלם. בהגיעם לסלוניקי לא הצליחו לאaster אף לא אחד מבני המשפחה. דורי הפליג לאנץ' באניה "ברכה פולד", שנסעיה הובילו לקפריסן ואחריו 6 חודשים, באפריל 47 הגיעו הארץ. ורבעה אוחלים ליד קריית ח'ים. שירת בגולני "גדוד 13" ונלחם בכל מלחמת ישראל. בשנות 1952 נשא לאשה את נינה לה- גראנד. כל השנים עבד כפקיד במשרד הביטחון. נינה ודורי בן ובת: יוסף ושולמית ו-3 נכדים.

הדור השני

את-אסתר גזית לבית ליברמן



הורי, שוננה רוז'ה לבית שאולבץ', יעקב קובה ליברמן. נולדו בפולין,اما בנווי טרג. אבא בקראקוב. אמא, רוז'ה, עם פרוץ המלחמה הייתה בת 16 וחצי, היא שהתה בטoil בית ספר. האзор שטייללה בו נכסש על ידי הרסרים והיא נזרקה לכלא. במהלך המלחמה אמא התגייסה לצבא הפולני בארמיה של נודה וסילבסקה, סופרת פולניה, ובמשך כל זמן המלחמה שרתה בצבא. אבא, יעקב היה במחתרת של תנועת הנוער הציונית "עקיבא" והשתתף בפעולות התגבורות נגד הנאצים, המפורסתה בהן הייתה הפלישה בתקני נציגים נציגים בקפה "ציגנורה" בקראקוב. בדצמבר 1942, יחד עם חברי לפועלה ונשלח לכלא מונטולופיך שם עונה קשות. מהכלא נשלח לאושוויז' ולבירקנאו. בצדעת המכoot נשלח למطاוואן. במאי 1945 השוחרר וחזר לקראקוב, הכיר את אמי ווישואו בדצמבר 1945. הם המשיכו בפעולות הבריחה של יהודים מפולין. בדרכם לישראל בעלייה בלתי לגילית נטאשו על ידי הבריטים ונסללו למACHINE מעצר בקריפיסון. שם אני נולדה ביוני 1947. בנובמבר 1947, עליינו ארצתה הורי ואני התינוקת. ב-1955, נולד אחי אליך. ב-1968, נישأتي למורדי גזית- גולדשטיין גם הוא דור שני. נולדו לנו שלושה ילדים מקסימים: ערן, אמיית ונטע. מהם נולדו שבעת נינים.

אסנת אליקים



נולדיי במחינה עולמים ליד רחובות בסוף 1950. הייתה בת בכורה לציפורה לבית ליברמן, ועוד בורשך ילידי פולין, ואחותה בכורה לרותלה. אמי, ציפורה, ילידת מזרח גליציה, הייתה בת צעירה למACHINE מרובת ילדים. עם פרוץ המלחמה, בהיותה בת 10, הוסתרה בהבור, בDIR-צ'יררים של איכרה פולניה, תחת השגחתו של אחיה הפרטיזן, שהיה אז בן 13 שנים. בעקבות שמועות על הרוגיה יהודים על ידי הגרים, בני המשפחה נטשו את ביתם ועברו את הגבול לצד הרוסים. לאחר מספר חדשניים, ציפורה הצלחה לעبور לצד הרוסי, ביזמתו של אחיה הפרטיזן, שחייב אותה לקובוצת ילדים מבית תוממים יהודי. בדרך לסיביר, הצלחה להתחדר עם משפחתה. שם חי במחנה הסגר רוסי, וסביר מתנאים קשים של קור ורעד. אמי, דוד, היה חלק מקבוצת הקשרה של השומר הצעיר לקרהת עלייה ארוכה. עם פרוץ המלחמה, הקבוצה נשרה מאוחצת, יחד ברוחו מאימת הגרמנים צפונה ליליא, ומשם מזרחה עד לטשקנט, בכוונה להגיע לישראל. אחותו ואוחז הצעירים ממן, שהו בבית תוממים, לאחר שהוריהם נפטרו בגיל צעיר. האחות, הצלחה להגיע לרוסיה. אחיה היתום, עזריאל, נותר ללא השגחה, ונهرג בנסיבות לא ידועות. בסיום המלחמה, היהו רומים נפצעו בעיר ורוצלב שבפולין והכינו עצמן לעלייה ארוכה. הורי, נישאו ועלו ארצתה עם סבתאי ב- 1950. גדלתי בעיר חולון, סיימתי בית ספר לעבודה סוציאלית בתל-אביב, נישיתי לאלי ב- 1975, עסكتי כל חיי הובגים בתפקיד עובדת סוציאלית. לי ולבעלי אליל שלושה ילדים – אורית, אפרת ואורית, ושלושה נינים.

דיאנה גורדנילנגר – שיין



נולדה במחנה הריכוז וטל הנמצא בצפון מזרח צרפת, בשנת 1944, להוריה אלאונורה לבית בולבה מקרקוב וטלמוון שיין מבנדז'ין. בעזירת דרכונים מזיפים שרדו מחנות וגטואות. הסבטה צירלה נוצחה בפולין. במאי 1944, נאסרו האב סלומון והסב איזאק, הם הובלו למACHINE דראאנס' ושם לאושוויז'-בירקנאו. ב- 1943 עם חיסול גטו קראקוב נוצרו הטעים מצד האם. אוחזה, ליאון, ניסלה לארגן מרד ונרצח במחנה פלאשוב בפולין. ב- 1944- 1945, שוחררה ויטל על ידי האmericאים. האם וויאנה התוינקה העברה לעיריה לה- בורבול. ב- 1945, הפליגו כשלל טולון באנייה "מטראה". הפליגה הלהלגלית הראושנה לארץ שכונתה "מצבץ צבר", כשלל טולון פליטים מחנה בוכנוואלד. לאחר כליאה במחנה עתלית עברה לקרווי משפחחה בתל-אביב. אחריו 4 שנים הכירה האם את בעלה השני. לאחר סיום לימודי תיכון גויסה דיאונה לצה"ל ושרהה כמש"קית טעם. למדה ספרות אנגלית ופסיכולוגיה באוניברסיטת תל אביב. ב- 1966 נישאה לימי, פטיסייאט, ונילהה את המרפא במשר שנים רבות. כימס ספרנית בביבי"ס "ארחים" ברמת אביב ו- 5 שנים התנדבה בערך". לדיאונה וירמי בן ובת: ליאור ושרון – 6 נינים.

אדית שוורץ – קטזנדר



אדית שוורץ (שם נוערים: קטזנדר). נולדה בשנת 1928 בהונגריה בעיר קש侃ונפלגזה להורים אליזבת גוטמן וויסף, ולإخם אוּה ומיקי. במהלך המלחמה שהתחנה באושוויז' בירקנאו, ברגן בלזן, ודודושטאט. ביום השחרור ב- 1945 שוחררה במחנה טרייזנשטייט. בשנת 1946 כשהייתה בת 17 וחצי, הפליגה לאנץ' באניה 'הגנה', וכל נסעה הועברו למACHINE עתלית, נסעה לארץ ב- 1946 עם קבוצה. בארץ גרה בשדה נחום. אדית נישאה בשנת 1946, עבדה בתעשייה הצבאית. אדית, היא אם לבת בן: פנינה ודב, וסבתא לשישה נינים ו- 9 נינים.

יהודית בר-נאור – דאובר



יהודית ברינהו, שם נוערים: דאובר. נולדה בשנת 1927, בעיר קונסטנטצה שברומניה להורים דבורה לבית דים ואשר דאובר. יהודית הייתה בת יחידה. בזמן המלחמה הייתה בבודפשט – רומניה ובשנת 1941 עלהה לארץ עם הוריה באניה ולאחר מכן ברכבות דרך טורקיה ולבנון. היא גרה בתל אביב ובשנת 1945 התהenna עם אפרים ולאחר מכן עם יהודה. עיסוקה העיקרי היה גנט. יהודית בת ובן: יהילאה ואחד בר-נאור ז"ל. יהודית סבתא ל- 5 נינים ו- 6 נינים.

שרה פלר – גולדפינגר



נולדה בקרקוב פולין 1921, בת בכורה להוריה אוגניה והנרייך, אחות לייז' ולםරק. עד פרוץ המלחמה המשפחה עברה ברבקה, ממש נמלטה לקרקוב, שרה הצליחה למצוא את האם שנගת המלחמה בעברה ברבקה, ממש מסתורו ליד העיר. היא נטלה תחת חסותה את אחיה ואת בת דודה בת ה-3 וחזרה לגטו קראקוב. בעקבות האקציה נמלטה עם בן זוגה יחיאל שנ' לעיר בוכנה ושם נישאה. בעזירת ניריות מזיפים הצליחו לעبور את סלובקיה עד לבודפשט. שם אושפזה לרומניה. מבודפשט יצאו למסע ברכבת אוריינט אקספרס" דרך טורקיה, לבנון ובשנת 1943 הגיעו אורה. יהודית, בתם היחידה, נולדה ב- 1945. לאחר המלחמה נודע כי האם נספהה, האב נלחם בצבא האדום ו עבר להתגורר באנגליה, מרק ניצל ו עבר לאנגליה, יוז' עליה ארצתה ניס ונהרג בתאונת דרכים. בעלה של שרה יחלאל בן ז'ל נפטר ב- 1974. לאחר 8 שנים שרה נישאה לחבר שלם מהטע מטעם היישרות, אמיל פלר ז"ל. כיום שרה מתגוררת בדירות מוגן בית רמת אביב של משען. סבתא ל- 3 נינים ו- 4 נינים.

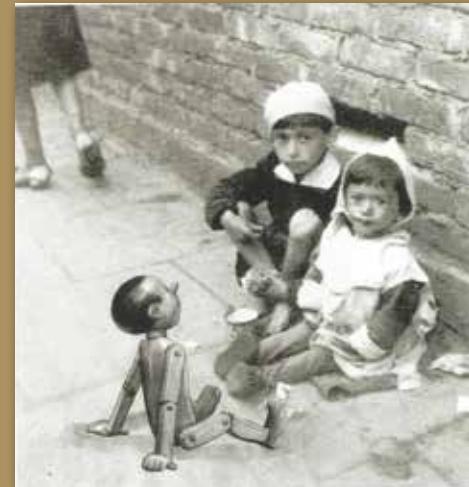


דב שי – שצרכ' ז"ל



נולד ב-1927, בשם אליו-ברונו להוריו לוטה-לאה דורךן ומקס מרדי-יאיר שצרכר, בעיר נוילה ליד צ'רנוביץ, בוקובינה אוח לסוניה. למד בבלילה בבייה"ס העברי "תרבות", ביגל עשר נשלה ללימוד בגימנסיה בעיר סטראז'ינץ. עם כיבוש בוקובינה ע"י רומניה וגרמניה ב-1941, לאחר שלושה ימי פרעות בהחלהם הושתרה המשפחה בהרים ע"י אוקראינים מקומיים. שם גורשו לטרנסניסטריה. לאחר 4 חודשים של "צעדת מוות", דר' סטראז'ינץ, צ'רנוביץ, וחציית הדיניסטר היגעה המשפחה לגטו מוגילב ושורדה. שם נלקח דב לעבודה-פרך בטרכו-ניסטריה. עם השחרור ע"י הצבא האדום באביב 1944, חזרו לצ'רנוביץ, שם למד דיפלומטיה באוניברסיטה. ב-1946, עברו לסאטו-מרה בחרמניה, שם החל בפעילות ציונית. בדצמבר 1947, עלתה באניות המעליפים "פאן יורק", שגורשה ע"י הגריטים לקרים, לממחנה בקריאולס. שם למד בסמינר למורים והחל ללמד. בפברואר 1949 עלה ארצה, ושירות כמורה מהרץ. לימד מ-1951 ועד בתחום החינוך, הניח את היסודות למערכת החינוך בארץ ושימש כמפקח מחוז המרכז. הקים את בית"ס להכשרת מורים בבית-ברל וא"ת המכון לשיפור מערכות חינוך. מ-2018 הקדיש עצמו להנצחת שואת היהודים בוקובינה. נישא ב-1955 לד"ר רורה אדלר, אב למייל ולשלומית. סב לעדי, רוני ולגילה. סבא-רבא לגל. גור מ-1959 ברמת-אביב, מ-2017 השתרף בקבוצת "תיאטרון עדות" בתיכון אליאנס". דב יקירנו, נפטר בחטף ב-15 פברואר 2018, בגיל 91, איש צלול ומלא תוכניות לעתיד.

"אולי ההיסטוריה היא מין סיפור, או שיר, קובל אגדות, שבני האדם מספרים לעצםם בלבדות. והסיפורים וההגדות והשירים הללו לוכדים בתוכם את האמת, במצו שרק מעטים ירצו בענזה לפענה. יהודיהם היו. הילדה קיימת. כנגד כל השכחות, הדירון הזה היה יהיה".
נאוה סמל מתוך "צחוק של עכברוש" – יומנו של הכותר אבא סטיניסלב שהציג ילדה יהודיה בשואה
הוצאת ידיעות אחרונות 2001



רולנדז טיכר יקוטיאלי צעכו על קבר 1985



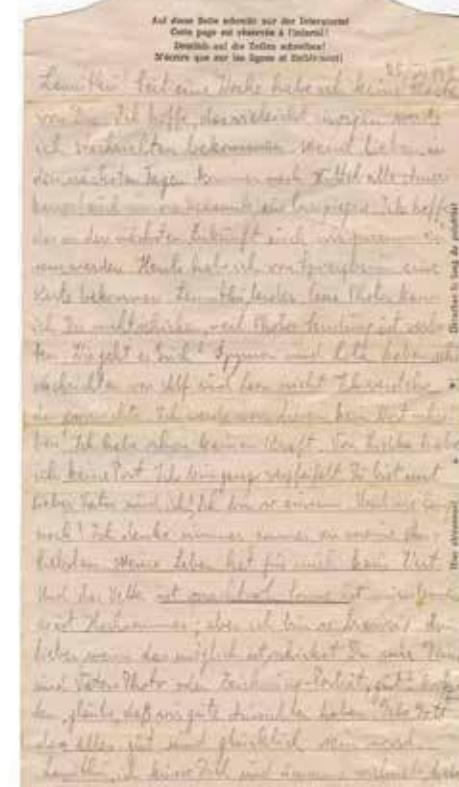
רינת פודיסטוק ר'ינדר, אלבום משפחתי 2007 רקמה והדפס, שם על בד

עמותת "תיאטרון עדות-ספר כדי לחיות"

נשי כבוד: יעקב מובשוביץ | ישב ראש: ישראל מובשוביץ | מנכ"לית: נלי יצחקי ועד מייסד: חנה מרון (ז"ל) חוות קלינינגרג (ז"ל) אלנה קיאל, מירטה כהן, פניה רוזנצוויג, מרדי-אלדר, טומי ברייר, ארימה בידרמן – יעד והרוכה פסיכולוגית: דר' צביה זילגמן – פסיכולוגיות קלינית | יוצאת משפטית: עוז' דורי פ-ק-חולמיש | רשות יהסי ציבור ושיווק: אבבה מובשוביץ | רואה חשבון: סיני אופיר וועדה מיעצת: דר' עילית לוי | עופר אופיר | דר' אריה לוקר | יונה לוקר-מחנת | דר' צאב הולנדער-תת-אלוף (חינוך) אויר מנס תרגומים וארקון: סוניה הורוביץ

חילופי מכתבים בין אליאנור לסלומון שיין ממחנה העצורים פיטמורינג בגרמניה לממחנה ויטל בצרפת

אל: אליאנורו שיין
מחנה העצורים ויטל צרפת
2 במאי 1943



...ילדתי הטובה והיקרה! הידיעה האחרונה שקבלהți Monk היה מכתב מה-22 באפריל. אני מקווה שמכתבים נוספים הנם בדרך. האם קיבלה כתף שהוא מר ס. רופפורט? העבודה שאין לך כיס גורמת לי לדאגה. אולי את יכולת לקבל אישור מהנהלת הממחנה שלך להעברת כסף מהרייך? האם קיבלה את הגליה שלי מה-15 במא? האם קיבלה כבר את גדי הגוף מאלפרד במכתבו מה-6 במא הוא הודיע לך של מהירות היום, תשלח החביבה. חבל שלא הי אמורים להיות בה געלים חדש... אסור לשוחח ממשין דברים. כתבת לאהרונה גם ללולטה ואני מתחה לתשובה. הדאר אלה לוחק הרבה מאד זמן. מה את עושים ילדי המתוקה? האם מתאמנת הרבה בפסנתר? האם יש לך הרבה הדמדניות לך? איך את מרגישה בריואתית? אני מנתק אותך יקרתי לМОטיך...

אל: מר סלומון שיין.
66.6
פיטמורינג VII
מחנה העצורים Z
גרמניה אוברביבן 25.6.1943

לטיטקון! מזה שבוע אין לי כל גליה מאך. אני מקווה שאלוי מחר קיבל דיווח. קירין, ביום הקרובים ייגשו לוייט כל האמריקאים, גם מקרים מקומיים. אני מקווה שבעתיד הקרויב נכון גם אנחנו להיות ביחד. לטיטקון מאמינה שיש לנו סיכויים טובים. ניתן לה' שהכל יהיה טוב ומאושר. לטיטקון, אני מנתקת אותך הרבה פעמים, צילומים אסוע. אין דרישות מאלו ולואן. אני לא מבינה זאת. לא אכתוב על כך אף מילה. אין לי כבר כות...



השירים בהצגה

"קנו סיגריות ממני"
הרמן יבלוקוב לחן עממי
תרגום מאידיש וורם טהר לב
בלילה קר גשם זר
ニיצב לו יהידי,
בפינת רחוב שכוח
ילד היהודי,
איש אינו רוצה לגשת,
לבד עומד בגשם
מבטו בכל עובר ושב,
הו קנו, נא קנו, סיגריות ממני,
מלבדכם אין איש שעיזרני,
קנו נא בפרוטה או שניים,
אל נא תעטמו עליים
ותצילו ילד מרעב.
**על פni העירה /
לאה גולדברג
לחן: עמרי דגן**
לאורך הפסים הצהיב הדשא
הקטרים פלטו תמרות עשן
עבים שופחות שלא הביאו גשם
עמדו מול בית הכנסת היישן

לפתע קרן שמש צהבהבת
והקטר את גלגלי מחיש
ודמות זרה בצויר הררכבת
זרקה חיר כפרח על הכביש

נשים מסורבלות, גושים של נחת
סלים ומקליעות בתחנה
וסב קופף וסבטא מתאנחת
וזדומה כבדה בקפאונה

לפתע קרן שמש צהבהבת
והקטר את גלגלי מחיש
ודמות זרה בצויר הררכבת
זרקה חיר כפרח על הכביש



סיום/ לאה גולדברג
לחן: עמרי דגן
דמייתו, שהזמנן עמד מלכת,
שעוד עומדים כאז בלבבם
עצי חפה, או גני שלכת
פורשים כאז את שטיח זהבם.
כמו לא נחרב עליינו עלולמנו,
כמו לא נדע את כל אשר נדע,
כמו עוד עומד בינו ומקומו
שולחן לבן ערור לסעודה

נסיוון/לאה גולדברג
לחן: עמרי דגן
לך נשבעתני, אל עליון:
ולא עד האקים:
איך עמדו בנסיוון
נסיוון האושר השלים.
איכה תכל עני האור?
ידי רפות, ידי החוץ -
איכה אשא ולא אשbor
שמחה צאת, ברכה צאת?
מכובע על איך לא אפל,

אייר לפניך אחים
זקופה, גדולה, נושאת בעול
של אושר אונשי שעלו.
רק הילדות לא מזדקנת.

כל הלחנים והמנוגנות בהצגה: עמרי דגן

צעצועים/ אברהם סוצקובר
תרגום מיידיש-בני מר
לחן: עמרי דגן
שמרי, בתי, כל צעכוע,
יהיז לך כלם אהובים.
עם עלותם על יצוע
פרשי עליהם כוכבים.
עשה מהזקANTI כפלים
לטוט הזחוב הרעב.
ואל תשכח ערדליים
שנשניר הים ינשב.
וגם פעמון, אם השכימה,
תני לבוכה בידה.
לשומן צעכוע אין אמא,
והיא שם בוכה לבדה.
שמרוי עליהם מכל דבר,
זכור לי עוד יום - יום הדין -
בובות ברחוות מכל עבר,
אבל לא היו ילדים.

**שיר מו היום
מילימ: אברהם סוצקובר**
תרגום מיידיש: בני מר
לחן: עמרי דגן
להסביר? איך להסביר לך?
השמש עוד לא מצטננת
אך דמעות היא אינה מתיכה.
רק הילדות לא מזדקנת
נעורים, אחיה, נאוסף,
כגון שני מתיישנות.
השער בצללים כבר נכסף,
רק הילדות לא מזדקנת.
מלוכתה לא תשוב עוד לחיות.
תමורות שום הוו לא תחונן את
כל שלגיה והסיגלית.
רק הילדות לא מזדקנת.

צילומים מהחזרות





עזרא דן

עירית דן

תיאטרון עדות – על נושא הלפיד, על חמלת נתינה ותקווה

שחן התיאטרון "הكاميرا" ת"א, במאי ומורה מטפלת בהבעה וציירה, S.E.B. – בחינוך בלתי פורמלי, למשחק מסוגנן ופונטומימה. M.A. – בדרמה-תרפיה, ברישון משרד הבריאות. שחנית, מורה למשחק ובמאית תיאטרון. בוגר מגמת התיאטרון בבית ספר "רננים", הסטודיו של גוללה צ'לטון ופנטומימה בסטודיו של קלוד קיפניס. בוגרת בית הספר הגבורה למשחק "בית צבי", וספרות שחק בתיאטרון "הביבה" במשך 15 שנה. עברית באוניברסיטה העברית. שיחקה בתיאטרון "הביבה" מימין לשמאלי מאחור אלה רהב, אדר איטם, רון דברת, רעות עזרא, מעין גמור, איתי שימקון, לילא וברמן, רומי כהן, נגה צו. מימין לשמאלי מלפני נעם שם, רותם כהן, לiams קריסט, ליה קדיישון-ינאי, מיי ננון, היאל מינץ

גillum את דמותו של בר' יעקב מנשה לבוטוב, ברטס בירקנאו" ומחתרת הבירה" בהונגריה וטרכיסלביה, חילק משפחתו פינטו ובר-דוד, 7 נסחות, שחוי בפאריס, נרצחו במהלך המות "אושוויץ-בירקנאו". ואבדו את כל בני משפחתם: לוי וישראל בשנת 1944.

צעירים, תלמידי שכבה ט' בתיכון אליאנס תל-אביב



שואה היא טראומה נפשית שאין מילים לתארה, ואין לה עדים. החוויות של הניצולים שנותרו ללא עיבוד ממשיכות לחיות, בתוכם, ולהחواتם כל פעם מחדש, אפילו הן אין חוות מן העבר, אלא עדין מתרחשות ומתקיימות. המתים דומים, והניצולים נותרו ללא קול בהעדר מילים, שיוכלו לתאר את מה שחו וראו. אלה ששימשו Unidos מבוחוץ סרבו לשאת בתפקיד, ונותרו אילימים, חרשים ועוורומים. חברי "תיאטרון עדות", העמידו במאה להשמעה את מה שלפניהם נותר ללא הד. קולם הפיקיע את האלים. ניצולי השואה מספרים לעיתים, בפעם הראשונה את סיפורם באמצעות השפה הדрамטית.

תיאטרון עדות – הד לניצחון הרוח

ב"תיאטרון עדות", עם עזרא דן כבמאי, ועירית דן כמטפלת בהבעה וציירה ובדרמה תרפיה, שיთוער בני הנעור בעשייה התיאטרלית, הוא מdad נסף, כאשר הסיפור שהייתה עד כה של הניצולים בלבד, הופך להיותו למען מסורת שבעל-פה שתמשך ותעביר דור ודור. לבסוף, הקהל שি�שב, מאיזו ובוכה, יחד עם הניצולים, הופך להיות עד חי, למה שהיא עד כה, זיכרון קופא בזמן.

בקבוצה מופלאה זו, עירית משתמשת בניסיונה הרוב בתחום התיאטרון על מנת לאפשר לבני דורות אלו למצוא שפה שבאמצעותה יוכל לספר את סיפורם זה להז, מתוור רגשות הרבה למורכבות של קבוצה עצת, ולסכמה של ריטראומטיזציה, עירית, מנצלת את כל הדrama כדי לעבד עם באופן לא מציף וכי להכיל את עצמת רגשותיהם, ומאפשרת לכל אחד מבני הקבוצה לעבד על פי יכולתו וצרכי. הבמה שמעמידים עירית ועזרא דן, יוצרת שותפות חדשה המשחררת את הניצול, מן המסע הכביד, ומעל הבדיקות, ומעלה את זיכרונות היחיד אל הזיכרון הקולקטיבי.

מלאת התיאטרון של חברי "תיאטרון עדות" אינה עומדת בפני עצמה. היא קושרת אותם ואוננו אל בעותם התיאטרון שהתקיימה, בתוך איימי המחוות ונתנה מפלט לרוח האדם. הניצולים ייסו להשמיד את הגור ולחזרות את הנפש, "תיאטרון עדות" הד לניצחון הרוח על כוחות הרשע, אז ועכשיו.

דר' צביה זילגמן | מומחית לטיפול בטרואמה, יעצצת ומלווה של פרויקט "תיאטרון עדות".
פסיכולוגית קלינית במרפאת המבוגרים בשירות הפסיכיאטרי בבית החולים "aicilob", ת"א.

בערב ההציגה החוויה עצומה ומרגשת. יחד עם הסיפור הקocab נוצרת גם הרגשה של הזדמנות. הקשר הנركם והזיקה ההגדית בין המשתתפים חזקים ונמשכים גם בסיטום הציגות ואך לאחר סיום התהילה וסיגרתו. עירית ועזרא דן | יצרי "תיאטרון עדות"

תיאטרון עדות ומשפחה דגן מקדשים את הפרויקט לשושנה-ז'וקה יהודה-פייצי לוי.

ז'וקה ופייצי ילדי העיר קולוז'ואר-קלוז' בטראנסילבניה, גדלו בבית מסורתי, לחינוך ערכי של אהבתו האחר, לצד האמונה באלהים ובצלו של החלום הגדול, עלולות לפלשתינה. נפגשו לראשונה במכס' בת פורים בעיר, כמה חודשים לפני שנכנעו הגורמים להונגריה בשנת 1944 ושיינו את חייהם באחת. פייצי, שהייתה יפה תואר, בלונדי, ורם קומה, הבין כי מראהו אינו מעורר חשד וכך כשהוא רק בן תשע עשרה, לבש מדי צלב-הץ ההונגרי, החיל במלאתך ذיך תעוזות והעביר מאות היהודים בין הגבול ההונגרי לומני. הוא פעיל בלבד, תוך שמיירת קשר עם מחותרת הבריחה של ארגון הנער הציוני. הסיכון הגדל ביוטר שלקח על עצמו, לאתר ולהציג את חנה סנש וחבריה. פייצי נפל בידי הגסטפו, עבר עינויים במסר עשרה ימים, שיאם היה אציבת השלב צלב-קרט במוס מלובן על חזזה. אחרי מנוחה של כמה שבועות חזר לשטח. יצא פייצי מעל ל- 1500 יהודים, רובם משפחות שלמות, הוורים וילדים.

ז'וקה יכולה להיות להינצל עם תעוזות מזיפות שפייצי הcin עבורה, אך סירבה להשאיר את משפחתה מאחור. היא יצאה מבית החולים בו הסתתרה: "זמןanti הכרה ונוכנשתי לגטו כמו מלכה". מהגتو נשלחה עם משפחתה לממחנה-המוות אושוויז-בירקנאו. היא שרדה בזכות אצילות נפשה. בכל אחת מהסלכיות, היא לא פרדה להביס בעינויו של מגלה ולא חששה להגיד בקול "אני יהודיה אמיתי". היא סיכנה עצמה, בגבנה מזו מטבח המפקדה עבור חברותיה לבוק. את יום כיפור של שנת 44, העבירו פייצי וז'וקה בשבי, הוא בגסטפו והוא באושוויז, זו הייתה הפעם האחרונה האخונה שלהם בחיהם. "בכל התקופה הזאת קיבלתה יותר טפירות מכל הנשים שקיבלה בית הור", אף פעם לא בכיתי. בברגן בלון, כשהאנגלים נכנסו למACHINE ושהררו אותן - הבנתי שעכשווי אפשר לבכות. כמו נהר יצא כל הדמעות". הוריו של פייצי ואמה של ז'וקה נרצחו באושוויז, אביה מת מרעב לפני השחרור בברגן בלון.

אחרי המלחמה הם נפגשו והיו אחד לשני משפחה ובית שלא היו להם יותר, אך קיבוץ כפר גליקסון. ז'וקה עבדה כעובדת סוציאלית בклиיט טולים חדשים ופייצי סאל' בקביע ומפקד הפנימיה הצבאית של חיל החימוש. נולדו להם שני ילדים, הבכור מבניהם - קובי, נפטר בימיון לכישוש החרמון במהלך מלחמת יום כיפור. "זו האושוויז השני שלו", הייתה אומרים ז'וקה בוגרונו חנק מדמעות. "עכשווי אני בארץ שלי, כמה שהיא כאן רע לא עוזוב. בשום מקום לא אוהבים אותנו, אנחנו אפילו לא אוהבים את עצמן".

פייצי נפטר בשנת 2000. הרופאים כינו אותו נס רפואי, כאיש שעבר כל כך הרבה והצליח להחזיק עד גיל שבעים וחמש. ז'וקה נפרדה מתהנו בשנת 2012, במפתיע, כשלפניה עוד כל כך הרבה תכניות.

פרויקט תיאטרון-עדות החל פעילותו לאחר לכתחו של פייצי, רק כאשר בתו עירית, הרגישה שהגיע הזמן לנכון לגעת בנושא. ז'וקה לא חמחצה אף הציגה: "בשבילי תיאטרון-עדות זה יותר מלהסוע לאושוויז, זה כמו להדליק נר-זכר הורי", שאיפילו קבר אין להם. היום תיאטרון עדות מדריך נר-זכר הורי, שאיפילו קבר אין נר-זכרכם. אנחנו מודים לכם פייצי וז'וקה, על הכאב שנוולדנו להיות במשפחותכם, על שליחים מגדתם אותנו מהי אהבה וונתינה. מחבקים חזק, אוהבים הרבה ומתגעגים בליך.

